

SAĞLIK SEKTÖRÜNDE KAMU ÖZEL ORTAKLIĞI (PPP) YÖNTEMİ İLE YATIRIMLARA GENEL BAKIŞ

Sağlık sektöründe Kamu Özel Ortaklığını (PPP) değerlendirmeden önce PPP'nin tanımı ile başlayalım.

'PPP geleneksel olarak kamu tarafından gerçekleştirilen altyapı yatırımlarının özel sektör tarafından yapılması, finanse edilmesi ve işletilmesidir. Yapılan yatırım ve işletilmesi ile ilgili denetim ve gözetim kamu tarafından gerçekleştirilir. Proje ile ilgili risklerin önemli bir bölümünün özel sektöre devredilmesi ve projenin kamu açısından değer yaratması esastır.'

PPP yatırımlarının temel özellikleri aşağıdaki gibidir:

- Kamu yapan ve işleten konumundan düzenleyen ve denetleyen konumuna geçer.
- Sözleşme ile imtiyaz belli bir süre için özel sektöre devredilir. Bu sürenin sonunda altyapı projesi kamuya devir olur.
- Özel sektör üstlenmiş olduğu hizmetler ve almış olduğu riske paralel olarak bir tarife/gelir elde eder.
- Özel sektör tarafından verilen hizmetin bedeli devlet ya da kullanıcılar tarafından karşılanıyor olabilir.
- Kamu PPP sözleşmesi kapsamında tanımlanan ürün ve hizmetlerin zamanında ve arzu edilen kalitede sağlanmasını arzu eder. Projenin zamanında, belirlenen kapasitede ve performans kriterlerine uygun olarak tamamlanması da sözleşme hükümlerinde yer alır.
- Ürün ve hizmetlerin, sözleşme süresince ülke menfaatlerine uygun maliyetlerle tedarik edilmesi önemlidir.
- Kalite ile ilgili standartlar belirlenir ve kamu otoritesi tarafından uygunluk düzenli aralıklarla kontrol edilir.
- Hizmet ve ürün kalitesinin proje süresince iyileştirilmesi, verimliliğin artırılması ile maliyetlerin düşürülmesi talep edilebilir.
- Kamu tarafında projenin teknik özelliklerinden çok projenin üretim kapasitesi, verimliliği ve kalite standartları önemlidir. Odak nasıl yapıldığından çok proje çıktıları üzerindedir.
- Projede bazı teknik özellikler tanımlanabilir ve ihaleye katılmak için şart koşulabilir.

Türkiye PPP modelinin dünyada uygulamaya ilk geçtiği ülkelerden biridir. Türkiye'de uzun yıllardır özellikle Yap İşlet Devret modeli ile gerçekleştirilen projelerin hemen tamamı aslında bir PPP uygulamasıdır. Enerji sektöründeki özellikle yenilenebilir enerji yatırımları, 3. köprü ve 3. havalimanı ile Gebze- Orhangazi-İzmir otoyolu kamuoyunun en gündeminde olan bu tip yatırımlardan bazılarıdır. Uygulamada PPP'nin yaygın olarak kullanılabildiği sektörler aşağıdaki gibidir.

- Otoyol
- Demir yolu
- Havalimanı
- Liman
- Hapishane
- Hastane
- Enerji
- Okul
- Telekomünikasyon
- Su ve Kanalizasyon
- vb

Görüldüğü üzere hapishane gibi yatırımlarda bile PPP modeli uygulanabilmektedir. Bununla beraber Türkiye'de PPP kavramının daha güncel hale gelmesi sağlık sektörüne yönelik 6428 sayılı Kamu Özel Ortaklığı kanununun 9 Mart 2013 tarihinde yasalaşması ile olmuştur. Bu sayede ilk defa PPP ile ilgili özel bir kanun Türkiye'de yasalaşmıştır. Daha önce Türkiye'de yapılan PPP projeleri Yap İşlet Devret (YİD) şeklindeyken bu yeni kanunla sağlık sektöründe yapılacak olan yatırımlar Yap Kirala Devret(YKD) şeklindedir.

Bu yeni kanun kapsamında Türkiye'de çok sayıda mega hastane için ihale açılmış bulunmaktadır. Özellikle İstanbul, Ankara vb. metropollerde binlerce yatak sayısına sahip çok sayıda hastane yatırımının önü açılmıştır. İhale kapsamında alınan hastane projelerinin 3 yıl içinde özel sektör tarafından inşa edilmesi ve yine özel

sektör tarafından 25 yıl süre ile işletilmesi beklenmektedir. Bu mega hastanelerin faaliyete geçmesi sonrası mevcut kamu hastanelerinin çoğu faaliyetlerine son verecek ve hizmet sadece yeni mega hastaneler üzerinden yürüyecektir.

Yatırımcılar yaptıkları yatırım karşılığında gelir olarak 'kullanım bedeli' ve 'hizmet bedeli' şeklinde 2 ayrı gelir elde edeceklerdir. Kullanım bedeli yatırımcının maliyetini üstlendiği inşaatın karşılığında kira geliri şeklindedir. 25 yıl boyunca belli yıllara sair arttırmalar ve düzeltmelerle kamu tarafından kira öder gibi ödenecek ve 25 yıl sonra da hastane kamuya devir olacaktır. Hizmet bedeli ise hastanelerin faaliyete geçmesi ve faaliyetine devam etmesi için yapılacak yatırımlar ve verilecek hizmetlere karşılık olarak 'hizmet bedeli' şeklinde ödenecektir. Hizmet sözleşmelerinin süresi ise sadece 5 yıldır ve her 5 yıllık süre sonunda verilen hizmet bedellerinin piyasa fiyatlarını yansıtır olmasını güvence altına almak için ihaleler yenilenecektir.

Sağlık sektöründe yapılan PPP yatırımlarının bugüne kadar Türkiye'de gerçekleştirilen farklı sektör uygulamalarından en büyük farkı hastanelerin işletilmesi ile ilgili kısmın son derece kompleks, görece zor ve uzmanlık gerektiren yapısıdır. Hastaneler dünya ölçeğinde bile çok büyük olup kimi örneklerde 3-4 Bin yataklıdır ve birbirinden farklı 20'yi aşkın hizmetin bütünlüklü bazda düzenli olarak sağlanması gerekmektedir. İhalelerin yapısı gereği Kamu sadece doktor ve hemşire gibi temel sağlık personelinin sağlayacak ve hastanede faaliyetin sağlanması tamamen özel sektör tarafından gerçekleştirilecektir. Hizmet performansı ile ilgili olarak da özel sektör tarafından sağlanması gereken yüksek standartlar ve bu standartların gerçekleştirilememesi durumunda da ağır cezai koşullar bulunmaktadır. Hastane yönetimi gibi insan sağlığı açısından hayati önem arz eden bir alanda bu yönetim daha da kritik hale gelmektedir.

Mevcut pek çok devlet hastanesinin kapanacak olması ve sağlık hizmetlerinin bundan böyle metropollerde bir kaç mega hastane özelinde gerçekleştirilecek olması da özellikle etkin ve verimli ulaşımın nasıl sağlanabileceği ile ilgili ek kaygılar yaratmaktadır. Hastaların ve yakınlarının, hastanelere zamanında ulaşmasını sağlayacak altyapı yatırımlarının hastanelerin faaliyete geçmesi öncesi tamamlanması bu projelerin başarısı için temel kriterlerden biri olacaktır.